

จากการศึกษาสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยตั้งแต่ก่อนช่วงปี 2475 จากข้อมูล เอกสาร และสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2475-2493 ในนวนิยาย ของดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ วิวัฒนาการ เปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันดังต่อไปนี้

สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยในอดีต จนถึง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475

ในสังคมไทย ตั้งแต่ในอดีตจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ สถานภาพในครอบครัว ทางพฤตินัยนั้น ผู้หญิงมีสิทธิและหน้าที่ในกิจการงานบ้านแทบทุกอย่าง โดยสามีเป็นหัวหน้า ครอบครัว ทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ลักษณะการแบ่งหน้าที่เช่นนี้ อาจจะเนื่องมาจาก ความแตกต่างทางสรีระของชายหญิง คือโดยธรรมชาติหญิง เป็นฝ่ายให้กำเนิดบุตร หญิงต้อง ทำหน้าที่มารดาอยู่กับบ้าน เพื่อเลี้ยงดูและอบรมบุตร ส่วนสังคม เชื่อในความแข็งแรงของชาย ชายจึง เป็นผู้นำและผู้คุ้มครองหญิง

สำหรับทางนิตินัย ในอดีต สถานภาพโดยทั่วไปของผู้หญิง ยังไม่ได้รับความเสมอภาค เท่ากับชาย เช่น การที่ผู้หญิงไม่สามารถทำนิติกรรมด้วยตนเองได้หากสามีไม่รู้หรือยินยอม หรือ การที่มีมรดกในมาตราต่าง ๆ ที่สามีสามารถขายมรดกได้ ซึ่งเท่ากับว่า สตรีตกอยู่ใน อำนาจของสามีโดยสิ้นเชิง ซึ่งความไม่เสมอภาคกันในทางนิตินัยเช่นนี้ อาจจะ เนื่องมาจาก ที่สังคมไทยมีลักษณะการแบ่งชนชั้นออกเป็น ผู้ดี และไพร่ โดยประเมินจากศักดินา หรือ กรรมสิทธิ์ที่ดิน ชายเป็นใหญ่เหนือหญิง ฉะนั้น การกำหนดฐานะของหญิงก็จะขึ้นอยู่กับ ศักดินาของสามี อีกทั้ง สามียังอาจมีภรรยาได้มากกว่า 1 คน โดยที่ภรรยาไม่มีสิทธิคัดค้าน ได้เลย

ต่อมา เมื่ออารยะธรรมตะวันตก เข้ามา เผยแพร่ในไทย วัฒนธรรมการมีตัวเดียว เมียมเดียว เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ประกอบกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป มีการเปลี่ยนแปลงระบบ

การศึกษา ซึ่งแต่เดิมผู้หญิงถูกกีดกันในเรื่องการศึกษา โลกของผู้หญิงถูกจำกัด เฉพาะแต่ การบ้านการเรือน แต่ในยุคใหม่นี้ หญิงชายมีโอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษา สถานภาพ ของผู้หญิงจึงดีขึ้นโดยลำดับ มีการออกมาสมาคมนอกบ้าน การคบเพื่อนต่างประเทศ การ เล่นกีฬา ตลอดจนถึง เริ่มมีบทบาทสามารถประกอบอาชีพนอกบ้านตามวิชาที่ได้เรียนมา เช่น อาชีพครู เป็นต้น

เมื่อมีการปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 อันเป็นการสิ้นสุดแห่ง พระราชอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย จนถึงหลังสมัยรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2493 พอจะกล่าวสรุปได้ว่า สภาพสังคมและวัฒนธรรมใน ช่วงเวลาดังกล่าว มีผลต่อนวนิยายใน 3 ประเด็น ใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. การอ่านนวนิยาย เป็นที่แพร่หลายมากขึ้นในหมู่ประชาชน ทั้งนี้ เนื่องมาจาก การกระจายการศึกษาในวงกว้างขึ้น อันเป็นหลักการที่สคัญประการหนึ่งของคณะราษฎร ประชาชนโดยทั่วไปได้รับการศึกษามีความรู้ สามารถอ่านออก เขียนได้ นวนิยายซึ่งเป็น วรรณกรรมร้อยแก้ว จึงเป็นที่นิยมอ่านกันอย่างกว้างขวาง

2. สภาพสังคม และวัฒนธรรม ย่อมส่งผลกระทบต่อรูปแบบ และ เนื้อหาของ นวนิยาย ดังเช่น ในภาวะที่มีการบีบคั้นทางการเมือง เนื้อหาของนวนิยาย ก็จะออกมา ในรูปของนวนิยายการเมือง หรือเมื่อประชาชนตื่นตัวทางการเมือง เริ่มพอใจในความ เสื่อมภาค ความมีเสภาพในระบอบประชาธิปไตย นวนิยายในช่วงเวลาดังกล่าวก็จะ สะท้อนเนื้อหา ความคิดของคนในยุคหนึ่งด้วย เป็นต้น เท่ากับว่า สภาพสังคม และวัฒนธรรม จะถูกถ่ายทอดลงในงานนวนิยายทั้งสิ้น เมื่อคนรุ่นหลังต่อมาได้อ่านนวนิยายในช่วง เวลาที่ ก่อกล่าว ก็อาจจะสามารถประเมินและ เรียนรู้สภาพสังคม และ วัฒนธรรม ในยุคนั้นได้ เป็น อย่างดี

3. สภาพสังคมและวัฒนธรรม ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เขียนอย่างแน่นอนที่สุด ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนก็คือสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคม สภาพสังคมและวัฒนธรรมของสังคม ที่คนอยู่ เป็นอย่างไร นักเขียนก็ย่อมได้รับผลด้วย อาทิ การที่มีการประกาศรัฐธรรมนูญบังคับ เสรีภาพในงาน เขียน กำหนดรูปแบบ เนื้อหา ตลอดจนบังคับอักษรวิธี นักเขียนบางท่าน ในยุคนี้ถึงกับหยุด เขียนไปเลย หรือนัก เขียนจะสะท้อนความคิด ความรู้สึกใด ที่มีต่อสภาพ สังคมและวัฒนธรรม นักเขียนก็จะสะท้อนความคิดนั้น ๆ ผ่านทางตัวละคร เป็นต้น

ฉะนั้น ประวัติชีวิตของนักเขียนย่อมมีผลกระทบต่องานนวนิยาย การที่จะศึกษาสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยในช่วงเวลาดังกล่าว จากงานนวนิยายของดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ นั้น การเชื่อมโยงประวัตินักเขียนกับงานนวนิยาย เป็นสิ่งที่ทั้งกระทำประการหนึ่งในการศึกษาวรรณคดี เปรียบเทียบกล่าวคือ นักเขียนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ได้ใช้ประสบการณ์ชีวิตต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ถ่ายทอดลงในนวนิยาย ซึ่งเท่ากับ เป็นการสะท้อนสภาพสังคมในงานวรรณกรรมนั่นเอง และจากการที่ได้ศึกษาประวัติชีวิตของนักเขียนทั้งสองท่าน และผลกระทบต่องานนวนิยาย จะเห็นได้ว่า ทั้ง ดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ เป็นนักเขียนที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงในงานนวนิยายมาก และได้สะท้อนภาพผู้หญิงในงานนวนิยาย ดังนี้คือ ดอกไม้สด เป็นสมาชิกหนึ่งในสังคมชั้นสูง เธอก็ได้สะท้อนภาพชีวิต การศึกษา การดำเนินชีวิต ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของชนชั้นสูง โดยเฉพาะผู้หญิงในช่วงที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ส่วน ก. สุรางคนางค์ ในฐานะที่เธอเป็นสมาชิกหนึ่งของชนชั้นกลาง ที่มีโอกาสคลุกคลีกับชนชั้นสูงบ้าง เธอก็ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของเธอที่มีต่อชนชั้นสูง เสนอภาพของผู้หญิงชนชั้นกลางและผู้หญิงชนชั้นสูง ในงานนวนิยาย ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพผ่านสายตาและโลกทัศน์ที่ต่างไปจากดอกไม้สด

เมื่อพิจารณาในด้านพัฒนาการของนวนิยายไทยในสังคมไทย ทั้งดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ ต่างก็ส่งผลกระทบต่อเนื้อหาที่สำคัญเช่นกัน ในเรื่องการให้ความสำคัญต่อตัวละครเอกฝ่ายหญิง ภาพของตัวเอกฝ่ายหญิง ก็มักจะเป็นภาพของผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีการศึกษา มีความมั่นใจในตัวเอง อิสระในการคบเพื่อนต่างเพศ การสมาคมในสังคม ประกอบกับลักษณะของหญิงไทย คือ มีจรรยา มารยาท สุภาพ อ่อนโยน ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากที่โดยพื้นฐาน ที่นักเขียนทั้งสองท่านได้รับการศึกษาระดับสูงในยุคนั้น และได้มีโอกาสศึกษากับชาวต่างประเทศด้วย

นอกจากนี้ นักเขียนทั้งสองก็ยังได้อำเภอทอดประสบการณ์ชีวิตด้านอื่น ๆ ในงานนวนิยาย อาทิเช่น ความเชื่อ ความศรัทธาในพุทธศาสนา ความภูมิใจในอาชีพ สถานะที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งในพระนคร และชนบท เป็นต้น

สำหรับสาระสำคัญของงานวิจัย เรื่องนี้ คือ ข้อค้นพบในส่วนที่เกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง ในงานนวนิยายของดอกไม้อสด และ ก. สุรางคนางค์ (ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2475 - 2493) มีดังนี้

สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงในงานนวนิยายของดอกไม้อสด

เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพทางครอบครัวของผู้หญิงที่มีรากฐานในนวนิยายของดอกไม้อสด จะเห็นว่า ดอกไม้อสด สะท้อนภาพมารดาที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา ดูแลบุตรธิดาจนได้แต่งงานออกเรือนไป เช่นคุณนายชื่น และชอุหญิงราษฎร์ (หนึ่งในร้อย) หรือ คุณหญิงสรรพกิจนิเทศ (นี่แหละโลก) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ดอกไม้อสด ก็ให้ภาพของมารดาสมัยใหม่ ที่ยังคงมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูก แต่ก็ปฏิบัติตนดังเพื่อนที่ให้ความรักความเข้าใจ รับฟังลูกได้ทุกเรื่องแม้แต่เรื่องเพื่อนชาย ซึ่งมารดาลักษณะนี้จะเป็นผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาสมัยใหม่ เช่น คุณแสบ (ผู้ดี)

ส่วนในฐานะภรรยา จากการที่วัฒนธรรมตะวันตก การมีผิวเดียว เย็บเดี่ยวกำลังเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ดอกไม้อสดก็ได้เสนอภาพของภรรยาที่ไม่มีความสุขกับการที่สามีมีภรรยาหลายคนที่อยู่ในบ้านเดียวกัน เช่น คุณแสบ คุณวง (ผู้ดี) พร้อมทั้งให้ภาพภรรยาที่แหวกกฎเกณฑ์ประเพณีเดิมที่ภรรยา เคยเป็นข้างเท้าหลัง โดยจะไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจของสามี เช่น วไล (ชัยชนะของหลวงนฤบาล) ที่ขอหย่าสามี เมื่อรู้ว่าสามีนอกใจไปมีภรณาน้อย ลักษณะนี้ แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการที่ภรรยาจะเริ่มเป็นผู้คิด และตัดสินใจในปัญหาระหว่างสามีภรรยา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าวไล คือตัวละครที่เป็นตัวแทนของผู้หญิงในการคัดค้านค่านิยมที่ผู้ชายนิยมมีภรรยาหลายคน สำหรับหน้าที่โดยทั่ว ๆ ไป ของภรรยา ดอกไม้อสด ก็ยังคงเสนอคุณลักษณะของภรรยาไว้ คือ รู้จักการบ้านการเรือน ดูแลปรนนิบัติสามี แต่ขณะเดียวกัน ดอกไม้อสดก็ได้ให้คุณลักษณะของภรรยาในสังคมสมัยใหม่ เพิ่ม เดิมที่ต้องรู้จักการ เล่นกีฬา การเดินร่ำ การสมาคม เคียงบ่าเคียงไหล่สามี อีกด้วย ดัง เช่น นุหงา (นี่แหละโลก)

บุตรสาว ในงานนวนิยายของดอกไม้อัด ยังคง เป็นบุตรสาวที่ต้อง เคารพ เชื่อฟัง กตัญญูต่อบิดามารดา และญาติผู้ใหญ่ คอยช่วยเหลือดูแลบิดามารดา ยาย เจ็บป่วย และ เข้าสู่วัยชรา ดัง เช่น อัมพร (กรรมเก่า) ในยุคนี้สถานภาพของบุตรสาวพัฒนาขึ้นกว่า อดีตมาก คือ มีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น มีความคิดเห็น เป็นของตนเองในการ ดำเนินชีวิต บางครั้งถึงกับแหวกประเพณีเดิม ดัง เช่น คุณแซม (สามชาย) ที่คัดค้าน การแต่งงานแบบคลุมถุงชน ถึงขั้นผูกคอตาย หรือ สุรางค์รัตน์ (นี่แหละโลก) ที่ออกไป จดทะเบียนสมรสกับคนรัก โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ จนได้รับการติฉินนินทาจาก สังคม แต่อย่างไรก็ตาม ก็อาจนับได้ว่า สถานภาพของบุตรสาวในครอบครัวพัฒนาขึ้น ก็เนื่องมาจากได้รับการศึกษามากขึ้นนั่นเอง

ดังนั้น ดอกไม้อัด จึงได้ให้ความสำคัญกับสถานภาพทางการศึกษาของหญิง โดย ดอกไม้อัด เสนอภาพตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ล้วนจบการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ มีโอกาส เรียน ภาษาต่างประเทศ ตลอดจนวิชาการบ้านการเรือน ดัง เช่น พิชรี (สามชาย) สุนทรี (อุบัติเหตุ) หรือได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ เช่น อนงค์ (หนึ่งในร้อย) จบจากอเมริกา นุช และ อัมพร (กรรมเก่า) ได้รับการศึกษาจากอังกฤษ เป็นต้น

นอกจากนี้ ก็ยัง เสนอภาพของผู้หญิงที่มีความตื่นตัวในการศึกษา ยกขึ้น เห็นการศึกษา วิชาความรู้ เป็นสิ่งสำคัญในชีวิต เช่น งามพิศ (อุบัติเหตุ) ที่ศึกษาค้นคว้าตนเองจากตำราวิชา ขึ้นประกาศนียบัตรครูประถม (ป.ป.) และประกาศนียบัตรวิชาครูมัธยม (ป.ม.) ซึ่งตัวอย่าง เหล่านี้ จะเห็นได้ว่า สถานภาพทางการศึกษาของผู้หญิงพัฒนาขึ้นไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาระบบ การศึกษาของสังคม

ส่วนสถานภาพทางการ เมืองและกฎหมายของผู้หญิงในยุคนี้ ในงานนวนิยายของ ดอกไม้อัด มีการกล่าวถึงสถานภาพของผู้หญิงทางการเมืองและกฎหมายไว้น้อยมาก ซึ่งอาจ จะ เนื่องมาจากลักษณะกฎหมายของไทย ยังให้ความสำคัญกับสตรีน้อย จะมีก็แต่กฎหมายที่ อนุญาตให้ผู้ชาย จดทะเบียนได้กับภรรยาเพียงคนเดียว แต่ถึงกระนั้น ภรรยา ก็ยังไม่สามารถ

ห้องย่าสามี ด้วยเหตุที่สามีมีภรรยาน้อยได้ ดังเช่น วไล (ชัชชนะของหลวงนฤบาล)
ต้องการหย่าสามี แต่ไม่มีผลตามกฎหมาย เนื่องจากสามีถือหนังสือหย่าไว้เฉย ๆ เป็นต้น

และหากจะพิจารณาถึงสถานภาพทาง เศรษฐกิจของผู้หญิงในชนชั้นสูง ดอกไม้สด
ก็ได้ให้ภาพของผู้หญิงในชนชั้นสูงที่ได้รับการศึกษามากขึ้น แต่เมื่อเรียนจบก็อยู่บ้านเฉย ๆ
เนื่องจากผู้ปกครองในชนชั้นสูงไม่นิยมให้ลูกหลานผู้หญิง ออกไปทำงานนอกบ้าน ดังเช่น
พัชรี (สามชาย) หรือหากจะมีหญิงสาวที่มีการศึกษาจะประกอบอาชีพ ก็จะมีอาชีพเดียว
เท่านั้น คือ อาชีพครู เช่น สุนทร (อุบัติเหตุ) และ อัมพร (ชัชชนะของหลวงนฤบาล)

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงสถานภาพของผู้หญิงในด้านอื่น ๆ อีก อาทิ สถานภาพ
ทางความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม

ดอกไม้สด เสนอแนวคิดในด้านความ เชื่อมั่นในคำสอนในพุทธศาสนาอัน เป็นหลัก
การดำเนินชีวิต นั่นคือ "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" โดยผ่านทาง การปฏิบัติประเพณีที่ดีของ
ตัวละครในนวนิยาย ดังเช่น อนงค์ (หนึ่งในร้อย) ตอบแทนความดีของวิชัย ด้วยความรัก
ของเธอ

อนึ่ง ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง - และมีการรับอารยธรรมตะวันตกเข้ามา
มากขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในสังคมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่ดอกไม้สด ได้เสนอ
ภาพผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีบทบาทต่อกิจกรรมในการสมาคมนอกบ้านหลายประการ อาทิ การ
เล่นกีฬา การเดินร่ำ หรือการมีอิสระในการคบ เพื่อนต่าง เพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
สังคมในชนชั้นสูง ได้เริ่ม เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีโอกาสพบปะคุ้นเคยกับ เพื่อนต่าง เพศได้
มากขึ้น ดังเช่น การสร้างสนามแบดมินตัน หรือสนาม เทนนิสไว้ในบ้าน และ เปิดโอกาส
ให้ลูกสาวและ เพื่อนได้รวมกลุ่ม เล่นกีฬา กัน ซึ่ง เท่ากับ เป็นการให้อิสระในการ เลือกคู่ครอง
ทางอ้อมอีกด้วย ดังจะ เห็นตัวอย่าง ได้จากสภาพบ้าน เจ้าคุณสุรมนตรี ซึ่งมีหลานสาว 4 คน
และมีสนาม เทนนิสในบ้าน (นี่แหละ โลก)

นอกจากนี้ การออกงานสมาคม งาน เดินร่ำ ผู้หญิงก็ เข้าร่วมได้โดยไม่ เคอะเขิน
ค่านิยมในเรื่องการห้ามลูก เนื้อต้องตัว ระหว่างชายหญิงก็ เบินอัน เล็กไป

สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงในงานนวนิยายของ ก. สุรางคนางค์

โดยเริ่มจากการพิจารณาถึงสถานภาพทางครอบครัวของผู้หญิง ที่ปรากฏในงาน นวนิยาย ก. สุรางคนางค์ ได้เสนอว่า ผู้หญิงที่เป็นมารดานั้น ไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นไหน ต่างก็รักลูก อบรมเลี้ยงดูลูก ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา ไม่ว่าจะหญิงโสเภณี เช่น รื่น (หญิงคนชั่ว) หรือ ลลิตา (ชั่วชีวิตหนึ่ง) สิ่งที่ ก. สุรางคนางค์ ชี้ให้เห็นก็คือ มารดาในชนชั้นกลาง เช่น ลลิตา (ชั่วชีวิตหนึ่ง) หรือ รื่น (หญิงคนชั่ว) ก็ให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาต่อลูกมาก โดยทั่วไป มารดาในชนชั้นกลางก็มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูก เป็นมารดาสมัยใหม่ที่ให้อิสระต่อการมีคู่ครองของลูก โดยคอยให้คำปรึกษาแก่ลูก เช่น ลลิตา (ชั่วชีวิตหนึ่ง) หรือคุณนายพจนานวดี มารดาของผกา (คู่ครอง) เป็นมารดาสมัยใหม่ ที่ให้อิสระแก่ลูกในการเลือกคู่ครอง รวมทั้งกระทำตนเป็นผู้รับฟัง และให้ความคิดเห็นแก่ลูก

ก. สุรางคนางค์ ได้เสนอภาพมารดาในชนชั้นกลาง ที่มีกจะคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการแต่งงานของลูกสาว ซึ่งส่งผลให้ลูกสาวไม่มีความสุขในที่สุด เช่น ทิพย์ มารดาของพันทิพา (พันทิพา) และคุณนายสำนวน มารดาสิริยุพา ใน คำของชีวิตสาว

ส่วนผู้หญิงในฐานะภรรยา ก. สุรางคนางค์ เสนอแบบฉบับของภรรยาที่ดีในชนชั้นกลาง คือ ลลิตา (ชั่วชีวิตหนึ่ง) ที่ทำหน้าที่ดูแลกิจการในบ้านได้อย่างเรียบร้อย ทั้งยังปฏิบัติตนเป็นเพื่อนคู่คิดของสามี เป็นคู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขของสามี มีความซื่อสัตย์ต่อสามี และหากภรรยาประพฤติผิดใจสามี ก็จะได้รับ การประนามหยามเหยียดจากสังคม ดังเช่น พันทิพา (พันทิพา) แต่อย่างไรก็ตาม ก. สุรางคนางค์ก็ได้เสนอแง่คิดเกี่ยวกับการมีคู่ของพันทิพา ในแง่ที่ว่า มิถุนาระหว่างสามีภรณานั้น จะตัดสินว่าผิดถูกคือธรรมอย่างไร ควรจะศึกษาหรือรู้มูลเหตุของปัญหาเสียก่อน ซึ่งการเสนอแนวคิดนี้ นับว่าเป็นการปลุกมโนธรรม ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจของคนในสังคม

บุตรสาวในนวนิยายของ ก. สุรางคนางค์ ล้วนแต่เป็นบุตรสาวที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ประพฤติตนอยู่ในโอวาทผู้ใหญ่และจารีตประเพณี และหากบุตรสาวประพฤติ

ตัวเสียหาย ผิดจารีตประเพณี บิดามารดาก็จะ เป็นทุกข์ เช่น เมื่อ รื่น (หญิงคนชั่ว) หนีตามผู้ชายไป พ่อแม่ก็ตรอมใจหายในที่สุด หรือ ลิริยุพา (ค่างของชีวิตสาว) ที่ต้อง แต่งงานกับชายที่เธอเสียดความบริสุทธิ์ให้ และไม่มีความสุขในที่สุด

สำหรับสถานภาพทางการศึกษาของผู้หญิง ก. สุรางคนางค์ ได้แสดงให้เห็นว่า สถานภาพของผู้หญิงชนชั้นกลางในด้านการศึกษาพัฒนาขึ้นตามลักษณะการพัฒนาระบบการศึกษา เช่นกัน ดังที่ตัวละครเอกฝ่ายหญิง ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาจนมีธรรมบริบูรณ์ทั้งสิ้น ส่วนสถานภาพทางการศึกษาของผู้หญิงชนชั้นสูง จะพัฒนาได้ดีกว่า คือได้รับการศึกษาจาก ต่างประเทศ อาทิ เรเวดี (เรเวดี) และ คุณหญิงแก้ว (เทพราช) ต่างก็จบจากป็นัง

ส่วนสถานภาพทางการ เมืองและกฎหมายของผู้หญิงนั้น ก. สุรางคนางค์ มิได้ กล่าวถึงสถานภาพทางการ เมืองและกฎหมายไว้ให้เห็นเด่นชัด เลย เพียงแต่สะท้อนผ่านความคิดของตัวละครถึงความโหดร้ายของสงคราม แต่ก็ให้แนวคิดแก่ผู้หญิงว่า ในสภาวะสงคราม ถึงแม้ผู้หญิงจะเป็นทหารไม่ได้ ผู้หญิงก็อาจจะทำประโยชน์แก่บ้านเมืองได้ โดยอาจจะ เป็นอาสาสมัคร หรือคอยส่งเสบียงไปให้แนวหน้า (จากคูครอง)

ส่วนทางด้านกฎหมาย ก็ไม่มีการกล่าวถึงอย่าง เด่นชัด เพียงแค่แสดงความเท่าเทียมกันระหว่างลูกชาย และลูกสาวในการรับมรดก (เทพราช)

แต่สำหรับสถานภาพทาง เศรษฐกิจของผู้หญิงนั้น ก. สุรางคนางค์ เสนอได้อย่าง ชัดเจนกว่า คือ ก. สุรางคนางค์ ชี้ให้เห็นว่า หากเป็นผู้หญิงในชนชั้นสูง และผู้หญิง ในชนชั้นกลางที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจดี ผู้ใหญ่ก็มักไม่นิยมให้ออกไปทำงานนอกบ้าน แต่โดยทั่วไปแล้ว ผู้หญิงชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษา ก็จะประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น เป็นครู เลขาธุการ หรืออาชีพอิสระ อาชีพการเปิดร้านทำผม-ตัดเสื้อ เป็นต้น ส่วนอาชีพหนึ่งที่ ก. สุรางคนางค์ ต้องการเสนออีกคือ อาชีพนักเขียน โดย เสนอว่า เป็นอาชีพที่น่าภูมิใจ และผู้หญิงก็ควรจะมีอาชีพ เป็นนักเขียนได้ เช่นกัน

นอกจากนี้ ก. สุรางคนางค์ ยังได้เสนออาชีพอีกอาชีพหนึ่งที่ผู้หญิงควรทำได้ เช่นเดียวกับชาย นั่นคือ การทำฟาร์มเลี้ยงไก่ ก. สุรางคนางค์ ตั้งความหวังไว้ว่า

ผู้หญิงไทยจะสามารถทำฟาร์ม เลี้ยงไก่ได้ อย่างผู้หญิงตะวันตก ส่วนผู้หญิงในฐานะภรรยา
 ในชนชั้นกลางก็อาจจะทำงานพิเศษช่วยสามีทำงาน เช่น ออกเงินให้กู้ หรือเป็นนายหน้า
 เป็นคั้น เช่น เดียวกับดอกไม้สด กะ สุรางคนางค์ ได้เสนอสถานภาพทางความเชื่อ
 ศสนคติ และค่านิยม กล่าวคือความเชื่อเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิต ที่ ก. สุรางคนางค์
 เสนอ ก็ คือ การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และการเอื้อ เพื่อ เผื่อแผ่ช่วย เหลือกัน เป็นสิ่งที่ดี
 ที่เพื่อนมนุษย์ควรปฏิบัติต่อกัน เช่น วรรณชญา (คำของชีวิตสาว) ขอบช่วย เหลือ เอื้อ เพื่อ
 เผื่อแผ่ผู้อื่น เธอประพฤติดนดีตลอด ในที่สุด เธอก็มีความสุข ได้แต่งงานกับชายที่เธอรัก

ส่วนค่านิยม ที่ ก. สุรางคนางค์ เน้นมากก็คือ ค่านิยมด้านพรหมจรรย์ของ
 หญิงสาว ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าหญิงสาว เสียตัวให้กับชาย ใดก็ต้องแต่งงาน
 กับชายคนนั้น เพราะถือว่าเป็นภรรยาของคนนั้นแล้ว ดังเช่น สาวีตรี (คำของชีวิตสาว)
 และทาก เมื่อหญิงสาวที่ เสียตัวกับชายแล้ว เกิดตั้งครรภ์ขึ้นโดยไม่ได้แต่งงาน หญิงนั้นก็จะต้อง
 ได้รับความอับอาย และการดูถูกเหยียดหยามจากสังคม หมดอนาคต หรือตายในที่สุด เช่น
 สาวีตรี (ชีวิตหนึ่ง)

นอกจากนี้ ก. สุรางคนางค์ ก็ได้เสนอบทบาทอื่น ๆ ของผู้หญิงในสังคมโดยได้
 เสนอภาพของหญิงในชนชั้นสูงที่มีโอกาส มีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เช่น
 ชีมา งานราตรีสโมสร ดัง เรวดี (เรวดี) ซึ่ง ก. สุรางคนางค์ ก็แทรกความรู้สึกว่า
 การสมาคมของชนชั้นสูง ไม่มีความจริงจังต่อกัน และงานเลี้ยงต่าง ๆ ก็เป็นลักษณะการใช้
 ชีวิตแบบฟุ่มเฟือยไร้สาระของชีวิต ส่วนผู้หญิงในชนชั้นกลาง นั้น ก. สุรางคนางค์ เสนอ
 ความกตัญญูเรื่องความเชื่อมั่นในตัวเอง ความภูมิใจในตัวเอง โดยผู้หญิงควรจะทำตัวให้
 เป็นประโยชน์ต่อสังคมบ้าง เริ่มมีความคิดพึ่งตนเองโดยการมีอาชีพ ตัวอย่างผู้หญิงลักษณะ
 ใหม่นี้ เช่น กรอง (กรองกาญจน์) ที่คิดสร้างฐานะให้ตนเองโดยไม่คิดพึ่งการแต่งงาน
 ซึ่งนับว่า เป็นแนวคิดใหม่ที่แหวกแนวจากค่านิยม เดิมที่ผู้หญิงอาจจะยกสถานภาพของคนให้สูงขึ้น

โดยการแต่งงาน

อภิปราย จากการศึกษารื่องสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยในช่วง ปี พ.ศ 2475 -
 2479 จากงานนวนิยาย ของ ดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ ผู้วิจัยจะขอเสนอการ
 อภิปรายประเด็นสำคัญ ๆ ที่หวนคำนึงการวิเคราะห์ ดังนี้ คือ

๑. การรับวัฒนธรรมตะวันตก และการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาส่งผลถึงสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง

กล่าวคือ เมื่อวัฒนธรรมตะวันตก เข้ามาแพร่หลายในไทยนั้นส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมโดยพื้นฐาน ก็คือ ก่อให้เกิดแนวนิยมระบอบประชาธิปไตย ที่เน้นถึงความเสมอภาคของผู้หญิงชายในสังคม ตลอดจนค่านิยมการมีผิวเดียว เบียดเดียว และวัฒนธรรมการแต่งกาย เป็นต้น

อนึ่ง การเปลี่ยนแปลงการศึกษาในยุคใหม่ ที่ให้ชายหญิงมีโอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษา ส่งผลให้ผู้หญิงโดยทั่วไป (ทั้งชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง) ได้รับการศึกษาดีขึ้น แต่อาจจะต่างกันบ้าง ในเรื่องระดับการศึกษา ผู้หญิงชนชั้นสูงส่วนใหญ่อาจจะได้รับการศึกษาจนชั้นมัธยมบริบูรณ์ แต่อีกบางส่วนอาจจะจบเพียงระดับการศึกษาภาคบังคับ หรือต่างกันในเรื่องโอกาสในการศึกษาต่างประเทศ เนื่องจากฐานะทาง เศรษฐกิจ เอื้ออำนวย ผู้หญิงชนชั้นสูงจึงมีโอกาสไปศึกษาต่างประเทศได้มากกว่าผู้หญิงชนชั้นกลาง

การได้รับการศึกษาส่งผลกระทบต่อสถานภาพของผู้หญิงในหลาย ๆ ด้าน อาทิ เมื่อผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น ในฐานะบุตรสาวก็มีโอกาสได้เรียนรู้โลกภายนอกมากขึ้น และมีความมั่นใจในตัวเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก ซึ่งลักษณะนี้ เปลี่ยนไปจากลักษณะบุตรสาวในสมัยก่อน ส่วนในฐานะภรรยา ผู้หญิงก็มีบทบาทมากขึ้น ได้ออกสมาคม เคียงบ่าเคียงไหล่สามี เป็นต้น

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การศึกษาส่งผลกระทบต่อสถานภาพทาง เศรษฐกิจของผู้หญิงสองชนชั้นต่างระดับกัน คือ ผู้หญิงในชนชั้นสูง ถึงแม้จะได้รับการศึกษาสูงขึ้น ก็ไม่ส่งผลต่อสถานภาพทาง เศรษฐกิจแต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องจาก ชนชั้นสูงยังมีค่านิยมเรื่องลูกสาวต้องอยู่ในบ้าน ไม่นิยมให้ออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน หรือถ้าจะประกอบอาชีพก็จะได้แก่ อาชีพครู ส่วนผู้หญิงชนชั้นกลางนั้น เมื่อได้รับการศึกษาสูงขึ้น สถานภาพทาง เศรษฐกิจก็พัฒนาขึ้นด้วย ทั้งนี้อาจจะ เนื่องมาจากฐานะทาง เศรษฐกิจไม่เอื้อ ประกอบกับในสังคม "ทุนนิยม" คนชั้นกลาง เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในสังคม โดยเฉพาะด้าน เศรษฐกิจ ผู้หญิงชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษาส่วนใหญ่ซึ่งมักจะประกอบอาชีพ เมื่อจบการศึกษา เช่น เป็นครู

เลขานุการ เป็นต้น ส่วนอาชีพอิสระอื่น ๆ ก็ได้แก่ การออกเงินให้กู้ และการ เป็นนายหน้า และโดย เฉพาะอาชีพการออกเงินให้กู้ และการ เป็นนายหน้าของผู้หญิงจะไม่ถูกพบในงานของ ดอกไม้สด เลย

2. อิทธิพลของความคิดแบบศักดินายังคงปรากฏในนวนิยาย จากการที่ได้ศึกษา งานนวนิยายของดอกไม้สด แล้วผู้วิจัยเห็นว่าดอกไม้สดให้ความสำคัญกับชาติตระกูลมาก ตัวละครส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลที่อยู่ในชนชั้นสูง มีชาติตระกูลดี ทั้งนี้ เนื่องจากดอกไม้สด เป็น สมาชิกของชนชั้นสูง จึง เขียนงานโดยใช้ประสบการณ์และชีวิตที่พบ เห็นในชีวิตประจำวัน ฉะนั้น ดอกไม้สดจึงให้ตัวละคร เอกทั้งฝ่ายหญิงและชาย เป็นผู้ดีโดยกำเนิด ฝ่ายหญิง เป็น ลูกขุนนางเก่า ส่วนฝ่ายชายก็เป็นลูก "พระยาพานทอง" และยึดอาชีพรับราชการตาม คำนิยมดั้ง เดิม เช่น หลวงนฤบาลบรรเทิง (ชัชชนะของหลวงนฤบาล) พระอรรณคดีวิชัย (หนึ่งในร้อย) หรือ พระยาพลวิวิธอารี (ผู้ดี) แม้บางครั้งดอกไม้สดจะ ทดลองให้ตัว เอกเป็นผู้ดีใหม่ก็เป็นไปในลักษณะผูกปม หรือ ช้อนเงื่อนงำชวนติดตาม เท่านั้น ชาติกำเนิดที่แท้จริงก็คือผู้ดีมีสกุลรุ่นชาติอยู่นั้นเอง "ดัง เห็นได้จาก ทวิช ใน นี้แหละโลก ซึ่งได้รับสมญาว่า "เสีย" ทำให้ภาพของทวิชครั้งแรกไม่สู้ดีนัก ต่อมาจึง ได้คลี่คลายปมใน ที่สุดว่า ทวิชก็เป็นลูกหลานพระยาพานทอง เช่นกัน ส่วน ก. สุรางคนางค์ เป็นชนชั้นกลาง ที่มีโอกาสคลุกคลีกับชนชั้นสูง แต่เธอก็มีค่านิยม เรื่องชาติตระกูลด้วย เช่นกัน ซึ่งค่านิยมนี้ ก็ เป็นอิทธิพลของศักดินาที่มีการแบ่งชนชั้น เป็น ผู้ดีและไพร่ ดัง เช่น เรวัต (เรวัต) ไปพักก่อนที่ไร่ พบรักกับตาแดง ซึ่งมีไร่อยู่ติดกัน และ เมื่อ เธอจะกลับกรุง เทพ เธอได้รู้จักชื่อ และนามสกุลที่แท้จริงของตาแดง เธอก็จำได้ว่า เป็นนามสกุลที่มีชื่ออยู่ในสังคม เช่นกัน และ เพื่อจะได้รู้จัก เขามากขึ้น เธอจึงจัดงานเลี้ยงที่บ้านของเธอและ เชิญสมาชิกในตระกูลของ ตาแดง (เผ่าเทพ) มาร่วมด้วย เธอจึงได้รู้ความจริงว่าจริง ๆ แล้วเผ่าเทพเป็นคนมีชาติ ตระกูลดี หรือขุนนาง (เทพราช) ที่ปฏิเสธลูกเก่าแก่ร้านทองที่แม่อาจจะติดต่อให้ทั้ง ๆ ที่ เธอไม่เคยเห็นหน้ามาก่อน แต่เธอก็ให้ความสนใจกับภรรยาผู้ เบนชีวิตจากข้าราชการมาตั้งฟาร์ม เลี้ยงไก่และจากความ เป็นจริงที่ว่า เธอไม่ใช่สมาชิกของชนชั้นสูง เธอจึงได้พยายามสร้าง ชนชั้นใหม่ ซึ่งก็คือชนชั้นนัก เขียน อัน เป็นอาชีพของเธอนั่นเอง ก. สุรางคนางค์ สะท้อน ความคิดใน เรื่องชนชั้นนัก เขียนนี้ในงานของเธอ อาทิ ในเรื่อง ชั่วที่วิหคหนึ่ง วินิตา

เป็นทายาทของวิฑิตซึ่ง เป็นนัก เขียนที่มีความเที่ยงตรง โดยวินิตาก็ภูมิใจในอาชีพของพ่อด้วยการ เจริญรอยตาม เป็นนัก เขียนอย่างพ่อ และ เธอก็มีคู่รัก เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ด้วย หรือ ใน คำของชีวิตสาว สิริยุทธรักกับ เรวัตซึ่งมีเงินสร้างฐานะเสียก่อน แต่สิริยุทธผู้หลง ความหวัง เพื่อในสังคม มีความสัมพันธ์กับคนอื่นที่มีฐานะร่ำรวยและแต่งงานไปโดยปราศจาก ความรัก ส่วนวรุณญา (ได้แอบรัก เรวัตอยู่ก่อนแล้ว) ได้แต่งงานกับ เรวัต และมีความสุข ในชีวิตแต่งงาน ในเรื่อง คำของชีวิตสาว นี้ ก. สุรางคนางค์ สะท้อนความคิดที่ว่าคนที่ เป็น นัก เขียนไม่ใช่คนที่ฐานะร่ำรวยอย่างแน่นอนและนัก เขียนต้องมีอุดมคติต้องการอาชีพของตนด้วย อาจกล่าวโดยสรุปว่า ทั้งคอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ ต่างก็มีแนวคิด เรื่อง ชาติตระกูล สำหรับ ก. สุรางคนางค์ เป็นตัวแทนของชนชั้นกลางที่ต่อสู้ การ เสี่ยงฐานะของ ตนเองในสังคมหลังการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยพยายามสร้างชนชั้นนักเขียนขึ้นมา เป็นฐานันดรที่สี่ เพื่อให้ เป็นที่ยอมรับของสังคม

๑. ความแตกต่างระหว่างชนชั้นกับการแต่งงาน ดังที่ประจักษ์แล้วว่า ผู้หญิง

ในชนชั้นสูงมีโอกาสที่จะได้พบ เพื่อนชายและทำความสนิทคุ้น เคยกันมากกว่าผู้หญิงในชนชั้นกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากฐานะทาง เศรษฐกิจ และ การดำเนินชีวิตที่ยอมรับอารยธรรมตะวันตก ผู้หญิงใน ชนชั้นสูง เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้มากกว่า เช่นไปดูหนัง ดูละคร ไปงานเต้นรำ งานราตรีสโมสร หรือเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ขณะเดียวกัน จะไม่ปรากฏว่าตัวละครหญิง ชนชั้นกลาง ของ ก. สุรางคนางค์ มีบทบาทในการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ หรือไปงาน ราตรีสโมสรหรูหราเลย ดังจะเห็นภาพได้จากพัชรี (สามชาย) ผู้มั่นใจในตัวเอง เต้นรำ ได้สวยงามทั้งกับชายไทยและชาวต่างประเทศ แต่ นิ่มนวล (เรวัต) ผู้เป็นเลขานุการ ส่วนตัวของเรวัต ได้มีโอกาสไปในงานเลี้ยงวันเกิดของเพื่อนเรวัตแทนเรวัต เธอไม่เคย มีเสื้อผ้าใส่ไปงานกลางคืน ทั้งก็ริยาก็ดูประหม่าเคอะเขิน เนื่องจากไม่เคยไปงานสังคมใด ๆ เลย

ในเรื่องการแต่งงานก็เช่นกัน คอกไม้สดให้ภาพ อนงค์ (หนึ่งในร้อย) สาวสวย ที่มีชายหลายคนมาปองรักและอนงค์ เลือกวิชัย เพราะ เหตุผลที่วิชัย เป็นคนดีที่สุดในสายตาของ อนงค์ โดยที่อนงค์ไม่ได้สนใจเลยว่าฐานะของวิชัยจะมีมากน้อยอย่างไร เพราะ เธอมีความ

มั่นใจในตัวเองและพร้อมที่จะแต่งงานกับคนที่เธอรัก ส่วนกรอง (กรองกาญจน์) มีชายหลายคนมาปองรักเช่นกัน แต่เนื่องด้วยกรองเป็นผู้หญิงชนชั้นกลางที่ไม่มีฐานะอะไรเลย เธอจึงขาดความมั่นใจในตัวเองสำหรับ เรื่องแต่งงาน เธอแอบปิดการขอแต่งงานของจิตติ โดยให้เหตุผลว่า เธอต้องการสร้างฐานะของตนเองก่อน ผู้วิจัยเห็นว่า ลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นว่า ก. สุรางคนางค์ คำนึงถึงปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาชนชั้น เป็นเรื่องสำคัญ แต่เธอได้เสนอความคิดนี้ตรง ๆ โดยการเสนอภาพใหม่ของผู้หญิงที่มีความมั่นใจในตัวเอง และภูมิใจในตนเอง คิดสร้างฐานะให้แก่ตนเองโดยไม่พึ่งการ เสือ่นฐานะโดยการแต่งงานดังผู้หญิงในสมัยก่อน

4. การเน้นเรื่องพรหมจรรย์ ในงานนวนิยาย จากการศึกษางานนวนิยายของนักเขียนทั้งสองท่าน จะเห็นว่าดอกไม้สด เสนอภาพผู้หญิงสมัยใหม่ ที่อาจจะเปรียบพอกับ ผาสุกกับผู้ชายก่อน ดังเช่น อนงค์- (หนึ่ง ในร้อย) หรือ คุณวง (ผู้ดี) ที่อาจหาญแต่งงานกับผู้ชายที่กำลังจะแต่งงานกับหญิงที่ใหญ่จัดทำให้ แต่สำหรับพรหมจรรย์ ดอกไม้สดไม่ได้กล่าวถึงเลย ซึ่งอาจจะเนื่องมาจาก ค่านิยมของชนชั้นสูงที่เห็นว่า เรื่อง พรหมจรรย์ หรือความสัมพันธ์ทางเพศ เป็นเรื่องผู้หญิงสาวในชนชั้นสูงไม่ควรจะนำมากล่าวถึง สำหรับ ก. สุรางคนางค์นั้น ได้แหวกแนวออกมากกล่าวถึง พรหมจรรย์หรือเพศสัมพันธ์ในงานนวนิยาย ซึ่งลักษณะนี้อาจจะได้รับอิทธิพลจากสามีคนแรกของเธอ คือ ป่วน บูรณปรกรณ์ ดังที่เธอเคยกล่าวว่า ป่วน บูรณปรกรณ์ เป็นผู้แนะนำให้เธอเขียนเรื่อง หญิงคนชั่ว แต่ถึงกระนั้น เธอก็ยังคงเสนอว่า เรื่องเพศสัมพันธ์นั้น หากหญิงสาวประพฤติผิดประเพณี ก็จะต้องเป็นเรื่องเสียหาย เพราะผู้หญิงควรจะรักนวลสงวนตัวดังเช่น ลิริฎา (ค่าของชีวิตสาว) ที่แต่งงาน เพราะมีความสัมพันธ์กันได้เสียก่อน จึงทำให้ชีวิตไม่มีความสุข ส่วน สาวตรี (ชั่วชีวิตหนึ่ง) ก็มีความสัมพันธ์ทางเพศจนตั้งครรภ์โดยไม่ได้แต่งงาน เธอจึงไปทำแท้งกับหมอเถื่อน และตกเลือดตายในที่สุด ลักษณะเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ก. สุรางคนางค์ เป็นนักเขียนสตรีคนแรกที่กล่าวถึง เรื่องเพศสัมพันธ์หรือพรหมจารีใน งานนวนิยาย แต่ก็ยังเป็นกรอกล่าวถึงในลักษณะที่ไม่ยอมรับ จึงได้กำหนดให้ตัวละครที่ประพฤติผิดต้องรับชะตากรรมดังกล่าแล้ว ส่วนอีกลักษณะหนึ่งก็ทำให้รู้ว่าศีลธรรมของคนในยุคนั้นก็เสื่อมเช่นกัน เห็นได้จากการที่มีหมอเถื่อนรับทำแท้ง ก. สุรางคนางค์ คงได้ประสบพบเห็น เหตุการณ์เช่นนี้จริง ๆ ในยุคนั้น เธอจึงได้ถ่ายทอดประสบการณ์ดังกล่าวในงานนวนิยาย

๕. ดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ ในฐานะนักเขียนสตรีรุ่นแรกที่เรียกร้อง สิทธิและ เสรีภาพของผู้หญิง ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจค่องานนวนิยายของดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ เนื่องจากเห็นว่า ทั้งดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ ต่างก็ เป็นนักเขียนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง นวนิยายของดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ ล้วน เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนถ่ายทอดประสบการณ์ เสนอความคิดและวิถีชีวิตรูปแบบต่าง ๆ ให้ ผู้อ่านตระหนักถึงความดี ความชั่ว ที่ควรปฏิบัติและหลีกเลี่ยง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังคิดว่า การที่นัก เขียนทั้งสองให้ความสำคัญต่อตัวละครฝ่ายหญิงมากดังได้ศึกษาในบทที่แล้ว เราอาจ จะกล่าวได้ว่าสา เหตุประการหนึ่งที่มีนัยสำคัญให้ เธอ เขียนนวนิยาย และให้ความสำคัญกับ ตัวละครฝ่ายหญิงมากก็คือความตั้งใจของนัก เขียนทั้งสองต้องการ เรียกร้อง ให้สังคมยอมรับความ สำคัญของผู้หญิง โดยผ่านงานนวนิยายซึ่งในยุคนั้นยัง ไม่มีองค์กรหรือสถาบันของผู้หญิงใด ๆ ที่จะ เป็นตัวแทนกระทำการดังกล่าว และจากงานนวนิยายของดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ ทำให้เราสามารถ รู้ถึงสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง ตลอดจนความคาดหวังต่อสถานภาพของ ผู้หญิง ในยุคนั้น ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. น่าจะมีการศึกษาถึงสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงในช่วงสมัยหลัง ปี พ.ศ. 2493 จนถึงปัจจุบัน เพื่อดูวิวัฒนาการของสถานภาพผู้หญิงในยุคต่อมา
2. น่าจะมีการศึกษาสถานภาพทางสังคมจากผู้หญิง จากวรรณกรรมรูปแบบอื่น อาทิ เรื่องสั้น เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย